

vinde en endnu bedre Forstaaelse af Bygningen ved grundige comparative Studier. Hvor disse bør sætte ind, vil det her føre for vidt at skitsere — en anden Sallinggaard, Ostrupgaard har man forlængst nævnt i denne Forbindelse. Den betydningsfulde Omdannelse af Spøttrup til Adelsgaard o. 1580 ligesom hele den senere Bygningshistorie maa Anmelderen ogsaa afstaa fra at kommentere. Forfatteren redegør helt igennem omhyggeligt for sine Fund og drager nøgternt Konklusionen af sine Iagttagelser.

Kan Mogens Clemmensens — det maa dog vist siges — haardhændede Restaurering aldrig tilfredsstille Arkitekturæstetikerens og den, som fornemmer det levende — ogsaa det maltrakterede — Monuments Aand, saa honorerer dog Nystroms Bog Arkitekturhistorikeren fuldt og helt, og det er i Grunden Mindstekravet, naar Nutiden tillader sig at gribe saa groft ind over for et af vore nationale Mindesmærker. Begge Spøttrupbogens Afsnit er værdifulde, Eiler Nystroms Ejerhistorie som et efterfølgelsesværdigt Eksempel paa, hvorledes en saadan bør forfattes, Arne Nystroms Restaureringsberetning ved sin grundige Dokumentation for alle de mange Iagttagelser, der ligger til Grund for vor Forstaaelse af Bygningen i dens forskellige Faser, hvoraf den ved Istandsættelsen hidbragte turde blive den sidste — Spøttrup er nu en Museumsgenstand, som er blevet pyntet op og stillet til Skue. At tilegne sig en Restaureringsberetning med alle dens detaljerede Oplysninger om bygningstekniske Finesser er ofte besværligt, saa meget mer, som Arkitekter sjældent er større Skribenter. Forstaaelsen lettes i dette Tilfælde betydeligt ved den Række udmærkede Fotografier og Opmaalinger, som intimt ledsager Teksten.

Otto Norn.

Som Skrifter utgivne av Riksheraldikerämbetet I har Notarie ved denne Institution, Hovkamrerare, fil. kand. Arvid Berghman offentliggjort et stateligt Værk med Titlen *Dynastien Bernadottes Vapen och det svenska Riksvapnet* (Stockholm 1944, 4to), tilegnet Hans Majestæt Kong Gustaf. Trykt hos A. Börtzell med en smuk, klar Skrift paa fornemt Papir, med Plancher uden Farve i Lystryk og med farvelagte i Offsettryk er denne smukke og kostbare Bog en sand Øjenlyst. Forfatteren, der i de senere Aar har publiceret en Række heraldiske Afhandlinger, har sin Styrke i Theorien; han har ofte vist sig som en maaske vel ortodoks Heraldiker med betydeligt Kendskab til den store udenlandske Litteratur paa dette Omraade. Bogen er en virkelig Berigelse

indenfor Faget og vil sikkert — med sit franske Resumé — vække berettiget Opmærksomhed ude omkring i Europa.

Først gøres Rede for det Vaaben, som i 1806 af Napoleon tildeltes Marskalk Bernadotte som Fyrste af Ponte Corvo; mange ukendte Detailler meddeles. Allerede fire Aar senere kaaredes den ny Fyrste til Sveriges Kronprins, blev jo efter Kielerfreden ligeledes Norges, og vi faar nu nøje Besked om Slægtsvaabenets Kombination med de to Landes, eventuelt i yderligere Forbindelse med de forskellige Vaabenmærker, der efterhaanden betegnede Kongehusets mandlige Medlemmer som Hertuger af det særlige Landskab. Det vil i en kortere Omtale være ganske umuligt at komme nærmere ind paa en Række specielle Foreteelser. Forfatteren gør hver eneste af de mange afvigende heraldiske Fremstillinger til Genstand for indgaaende Analyse, der stadig viser stor Skarp-sindighed. Med over hundrede Afbildninger ved Haanden vil selv den usagkyndige Læser kunne følge Teksten og let erkende de Fænomener, som unægtelig uden Vejledning ofte vilde undgaa de Flestes Opmærksomhed. Man kunde vistnok til Slut have ønsket en sammenfattet, kort Redegørelse for hvert enkelt Skjoldmærkes Udvikling, f. Eks. for Ponte Corvo-Broens og Ørnens stadige Skiften Udseende; Læseren maa imidlertid selv opsøge de skiftende Varianter som Led i den større Sammenhæng.

Stedet er ikke her til heraldiske Spidsfindigheder. Anmelderen kan dog ikke — i Modstrid med svenske Kolleger — nægte sig at protestere mod Betegnelsen »fläkt« Ørn, gældende den sædvanligvis i Vaabenkunsten udspilede Fugl, der slet og ret bør benævnes Ørn, men som, i hvert Fald af ældre franske Heraldikere, alligevel karakteriseres med Ordene *époyée* eller *abaissée*, *l'aigle* er efter heraldisk Terminologi Femininum, alt efter de yderste Svingfjers Retning. Det anvendte Udtryk træffes allerede i Schlegel og Klingspor's »Svensk Heraldik« (1874) og ofte senere. Den danske Betegnelse »flakt« Ørn viser, at Fuglen er flækket \varnothing : fremstillet med to Hoveder, som den gamle russiske Kejsørørn. Et som Adjektiv benyttet Participium maa nødvendigvis betegne, at en Handling har fundet Sted, jvfr. kløvet Bjælke, poleret Bord o. s. v. Det svenske Verbum *fläka* dækker ikke Figurens Udseende og har derfor intet med denne Ørn at skaffe. Pudsigt nok har Gritzner i sin »Handbuch der heraldischen Terminologie« (1890) misforstaaet den svenske Betegnelse, idet han — uden at kende Forskel paa *fläka* og *fläcka* — forklarer en »fläckt« Ørn som »geflecht«, altsaa plettet, en højst tilgivelig Fejltagelse. Det turde vistnok være særdeles praktisk, om man i vort Broderland

fældede den »flåkte« Ørn i hidtidig misvisende og sikkert fra først af misforstaaet Betydning.

I et i Bogen fremsat Forslag til ny Lov om det svenske Rigs-vaaben er ogsaa nævnt Skjolde uden Krone. Da et Skjold uden en saadan — eller en Hjelm — faktisk ikke er noget fuldstændigt Vaaben, synes denne Variant at være ganske overflødig, selv om man vil indvende, at En eller Anden kunde spørge, om Loven ikke tillod den. I en af Ciceros Taler staar der, at man ikke har fastsat nogen Straf for Fadermord, da et saadant overhovedet ikke skulde kunne tænkes. Modsat disculperer Lovforslaget paa Forhaand den, der begaar en ventet Anomali, som dermed knæsettes. Et paa Sæt og Vis vildledende Forhold.

Riksheraldikerämbetets udmærkede Super Ex Libris, der, trykt i Guld, pryder Bogens Bind, viser de tre svenske Kroner, fremstillede med tre Palmetter, den midterste en face, de yderste i Profil; mellem disse ses to bittesmaa opstaaende Spidser. Uden disse sidste fremtræder tre Kroner i adskillige ældre Fremstillinger, f. Eks. i Magnus Ladulås' Segl fra 1275, her ganske vist som ren Dekoration i Seglfeltet, og saa sent som i 1448 i Kong Karl Knutsson's Rikssigil, nu inde i Skjoldet. Bortset fra disse Kroners Betydning her i Landet ses de dog allerede i Erik af Pommern's store Segl fra 1398 — og ogsaa da i Skjoldet — med to høje kuglebesatte Spidser mellem Palmetterne. Disse Spidser har vundet Hævd i det svenske Vaaben og kan naturligvis med nogen Føje overholdes i Fremtiden. I det danske Rigsvaaben fremstilles de tre Kroner, som *vi* betragter som et Minde om Unionen, uden Spidserne. Jeg kan ikke frafalde, at denne Form forekommer mig mest passende, naar det gælder en Skjoldfigur. I »Dansk Heraldik« anføres, at Kronen oftest forekommer saaledes som egentligt heraldisk Mærke; den mere kombinerede Form minder for meget om en Rangkrone, selv om den altsaa allerede i Middelalderen kan træffes i Skjold.

Der skal her ikke gøres Indvendinger, der blot vilde betragtes som Petitesser. I det Store og Hele er der al Grund til at karakterisere Berghmans Værk som et nyt Eksempel paa, at heraldiske Studier kan resultere i værdifuldt litterært Arbejde.

De af Barok og Rococo prægede Vaabenskjolde var vel langt fjernede fra Middelalderens ædle Kunst, men har ikke des mindre en vis Valör. Det 19. Aarhundrede var Tiden for denne dekorative Kunstarts dybeste Forfald, hvorfor det ikke kan undre, at ogsaa mange af denne Bogs Vaabener, deres kulturhistoriske Betydning ufortalt, nærmest hører hjemme i et heraldisk Rædsels-

kabinet. De af den svenske Kunstner Sven Sköld som Illustrationer til Lovforslaget tegnede Vaabener og Faner betyder en Fornøelse. Her er Kunst og heraldisk Tradition smeltet sammen til et organisk Hele. Disse aldeles ypperlige Tegninger adler det ny Værk; de vil sikkert danne Skole, om end tilsyneladende nationalt betonedede.

P. B. Grandjean.

Det er med en vis Spænding, man tager en Bog i Haanden om de gamle Østerlandes Historie skrevet af Bedřich Hrozný, vel nok den blandt vort Slægtleds Kileskriftsforskere, som har vundet mest Nyland for Historien ved sin Tolkning af den hethitiske Kileskrift, hvorved Vejen aabnedes for en Udnyttelse af Aktstykkerne fra Hatti-Kongernes rige Arkiv.

I 1940 skrev Bedřich Hrozný til det økiske Samlingsværk *Dějiny lidstva* (= Menneskehedens Historie) en Fremstilling af det gamle Vestasiens Historie (til Slutningen af det 2. Aartusind f. Kr.), som samtidig blev udgivet som en selvstændig Bog i tysk Oversættelse, og i 1943 blev genoptrykt i en gennemarbejdet Form udvidet med et Kapitel, hvori der gøres Rede for den mærkelige »Sindh-Kultur«, som vi har lært at kende fra de engelske Udgravninger i det nord-vestlige Indien i Aarene efter den første Verdenskrig, og navnlig gøres et Forsøg paa at tyde den gaadefulde Skrift, som denne Kultur har efterladt sig.

Die älteste Geschichte Vorderasiens und Indiens (1943, 260 S.) er en mærkelig Bog, som det er meget vanskeligt at anbringe paa den rette Plads blandt Fremstillingerne af de gamle Østerlandes Historie. Efter dens Anlæg, som et Bidrag til en almenfattelig Verdenshistorie, henvender Hrozný's Bog sig til videre Kredse, men det er dog et Spørgsmaal, om den tilfredsstillende Fordringer, der maa stilles til en Skildring, hvor Læseren møder helt uden Forudsætninger og ganske maa tage Forfatteren paa hans Ord.

Hrozný betragter Vestasiens ældste Historie som et Drama, hvor Knuden er Indoeuropæernes Møde med de gamle forasiatiske Folk og Kulturer. Ved dette Grundsyn strammes Linjerne ind i faste Former og kommer ofte til at forløbe paa en helt anden Maade end vanligt i Fremstillinger af Vestasiens gamle Historie. Allerede i de ældste Tider mener Hrozný at kunne paavise en »Front« af nordiske Erobrerfolk Nord om de ældgamle vestasiatiske Kulturer, bestaaende af to Fløje, en vestlig, hethitisk, af Kentum-Folk, og en østlig, arisk, af Satem-Folk. Mod denne Front bliver Assyrien den vestasiatiske Kulturverdens Forpost i Nord. Medens det haardføre og krigeriske assyriske Folk almindeligvis